

Nika Arhar, 30. 5. 2025

Etnološka razglednica

Ana Duša, Brina Klampfer Merčnik: *Sijaj, sijaj, sončece*. Lutkovno gledališče Maribor, datum premiere 15. 5. 2025.

Like 0

DELITE NA

NATISNI

Foto: Boštjan Lah

Foto: Boštjan Lah

Ljudsko izročilo se lahko zdi privlačno sidrišče uprizoritvene obdelave, zlasti če ga v okviru sodobnejših uprizoritvenih formatov in pristopov ustvarjalcem uspe ukrojit po meri, ki odgovarja izbranim vprašanjem današnjosti in rezonira s plastmi žive senzibilnosti. Avtorici **Ana Duša**, tudi dramaturginja, in **Brina Klampfer Merčnik**, režiserka, ubereta nekoliko drugačno strategijo; zdi se, da predstava *Sijaj, sijaj, sončece*(3+) izrisuje sliko nekega davnega časa in se vrača v ljudski nekoč zato, da tam poišče naš praspomin, obudi vrednost, ki ga prinaša, ter ga regenerira v novih generacijah. Njena krožnica je tako zgoščena v skupku vrednot, ki izginjajo v porah današnjih načinov življenja, ter v uprizoritveni lahkotnosti zglednega gibanja bivanjskega principa v skladu z naravnimi zakonitostmi, ki poučno vsebinsko os predstave utemeljuje v pretežni prijetnosti podobe, atmosfere in občutenja predstavljenega sveta.

Z zgodbo o deklici Lizi (v animaciji **Metke Jurc**), ki ji babica za zajtrk na mizo postavi velik, »kot žoga okrogel« hlebec kruha, pa se ji v igri odkotali z mize in še dlje, predstava osrednje odrske situacije umesti na prosto, med žitna polja in v mlin ob potoku. Dramaturški motiv dekličinega iskanja kruha deluje nekoliko okorno v svoji zasnovi, a služi kot jasen vzvod dogajanja, ki se usmeri okoli stvarne informativne funkcije o tem, kaj vse je potrebno, da se kruh sploh naredi. Pri tem se pozicija lika deklice neopazno prestavi v ozadje, v položaj (četudi vseskozi prisotne) opazovalke, glavni protagonisti pa postanejo rastlinska in živalska bitjater človeške figure, predmeti in scenski elementi, ki pričajo o življenju, povezanem z naravnim okoljem in njegovimi cikli, oziroma o življenju, ki presega zgolj človeško perspektivo.

Katarina Planinc likovno podobo sestavi pretežno v sestavljanju drobnih elementov, ki na odru Velike dvorane gledališča odpirajo široki plan in krepijo občutek prostranosti pokrajine, celo njene praznine, kot kontrapunkt današnji nasičenosti. Uporaba lesa kot osrednjega materiala za lutko in scenske elemente, enostavno sestavljenih in naravnih (žito, moka) scenskih predmetov, preprostih oprav kmečkega prebivalstva in delavcev na polju v zemeljskih barvah (kostumi **Mojce Bernjak** in Katarine Planinc) je razgibana z rumeno-oranžnim (metaforično in ob podpori luči mestoma »zlatim«) žarenjem po »otokih« razpostavljenih pšeničnih bilk, ki podpira vtis toplote in prijazno gostoljubnega okolja. Kar na prvi pogled deluje kot skopa vizualna naselitev odra, se pokaže kot namenska redukcija realnega, ki z apropiacijo tradicionalnih ljudskih motivov in estetike folklornega zmora pričarati dejanski prostorski kontekst ter hkrati odstopiti prostor skupnosti, ki ga naseljuje.

A PREDSTAVA V POZABLJENIH OPRAVILIH IN MINULEM NAČINU ŽIVLJENJA Z VSEMI IDEJNIMI PODMENAMI OPRAVI EN KORAK PRI SPOZNAVANJU DEDIŠČINE ZA NAJMLAJŠE GLEDALCE, ČE PA BI TU ŽELELI ISKATI ŠE TEHTNO UPOŠTEVANJE OMENJENIH TEM, SE POJAVI VEČ ZAGAT.

zavedanjem o vloženem delu pa tudi o zunanjih atributih, ki to omogočajo (vreme, čas), in ki se v nadaljnji animaciji transformira v ptičja krila, s katerimi izvajalci zajadrajajo pod nebom, ali v rogove krav s travnika – jih je pa enostavno začutiti v prevladujočem razpoloženju odrskega pristopa. In ko (se) deklica sprašuje, kam je izginil kruh, ji odgovori pšenično klasje, kot živa in govoreča pojava pa nastopi tudi mlin. Četudi prvo oglašanje pšeničnega klasja zazveni nenavadno, male domiselne rešitve v zasnovi in rabi scenskih elementov, dopolnjene z ubranim vodenjem izvajalskih teles (Metka Jurc, **Rina Pleteršek**, **Andraž Jug** in statistka, sicer tudi scensko-odrska mojstrica **Svetlana Maloić**), ustvarijo prepričljiv občutek narave kot živega organizma ter naravnega in človeškega sveta kot celote. K takšnemu učinku še bolj kot pravljični govor prispeva režijska občutljivost pri vzpostavljanju scenskih slik, ki pripisuje enakomerno pozornost in spoštovanje rastlinskemu, živalskemu ter človeškemu, ne nazadnje tudi predmetnemu, in ki nobene posamičnosti posebej ne izpostavlja. Življenje in sama ideja skupnosti sta ujeta tudi v petje ljudskih pesmi in njihove melodije v glasbeni podobi **Branka Rožmana**, izrazito pa tudi v ritem, ki prepreda celotni modus bivajočega. Predstava ritem izpostavi tako na vsebinski ravni (ritem letnih časov, cikla rasti in žetve, trenutka za delo in počitek, različne faze procesa od sejanja do peke hlečka kruha) kot na izrazni, kjer izstopajo gibalno-zvočne kompozicije, ko žanjci s srpi švigajo po zraku ali mlatiči s cepci v enakomernih gibih glasnih udarcev mlatijo žito. Človeška opravila in druge dejavnosti, kot so malica med delom ali večerno zbiranje ob sveže pečenem hlebcu pa tudi animacija objektov in vodenje uprizoritvenega narativa, so vselej kolektivni, postavljeni v skladno orkestrirani režijsko-koreografski podobi skupnosti, ki se vpisuje v odrski organizem kot neločljivi del njegovega utripa in sožitja (pri tem se koreografija **Vite Osojnik** nedeljivo spleta z režijo Brine Klampfer Merčnik).

Sijaj, sijaj, sončece tako pripoveduje tudi o odnosu do narave, skupnosti, dela in hrane in bolj kot skozi preprost vsebinski lok od pšenice do kruha to počne z uprizoritvenimi potezami, ki v živi podobi kmečke preteklosti posredno izrisujejo omenjene tematske nastavke, ob predstavi izpostavljene tudi s strani ustvarjalcev. A predstava v pozabljenih opravilih in minulem načinu življenja z vsemi idejnimi podmenami opravi en korak pri spoznavanju dediščine za najmlajše gledalce, če pa bi tu želeli iskati še tehtno upoštevanje omenjenih tem, se pojavi več zagat. Predstavljeni čas preteklosti je izrazito oddaljen od realnosti današnjega sveta, ki vprašanja lakote, nuje po preživetju, zagotovitvi hrane, pojma dela ali spoštovanja narave in sožitja ljudi zastavlja v drugačnih kontekstih in z drugačnim razumevanjem. Razkorak med kontekstoma je tako velik, da sicer univerzalne teme v tem preteklem svetu delujejo naivne, gledalec pa je vanj enostavno vržen, brez vstopa, ki bi njegov pogled »pripravil« in premestil z namensko opredelitvijo. Krovni uprizoritveni pogled, ki določa ton in vsebino dogajanja, reproducira idealizirano, pravljično podobo, ki stvarnost prestavlja v območje nostalgичnega (kar v osnovi odraža odraslo perspektivo) in mehča kakršno koli problemsko ali sploh realno videnje njene snovi. Zato lahko rečemo, da *Sijaj, sijaj, sončece* pripoveduje tudi o odnosu do narave, skupnosti, dela in hrane, a se ne dotakne »našega« odnosa do njih.

Ana Duša, Rina Pleteršek, Andraž Jug, Metka Jurc, Katarina Planinc, Branko Rožman, Mojca Bernjak, Svetlana Maloić, Vita Osojnik, Brina Klampfer Merčnik

[OBVEŠČAJTE ME O NOVOSTIH NA PORTALU KRITIKA](#)

POVEZANI DOGODKI

UPRIZORITEV

Brina Klampfer Merčnik
Sijaj, sijaj, sončece

GLEDALIŠKI LIST

PRISPEVKI AVTORJA

NIKA ARHAR, 24. 7. 2025

Kako živeti zdaj in za prihodnost? (2. del)

NIKA ARHAR, 24. 7. 2025

Kako živeti zdaj in za prihodnost? (1. del)

NIKA ARHAR, 19. 6. 2025

V kamnih zapisan svet

POVEZANE VSEBINE V SIGLEDALOVIH ZBIRKAH

NA WIKIJU

Ana Duša

Brina Klampfer Merčnik

Alia Dusa

Brina Klampfer Merčnik

Vpišite svoj e-naslov

NAROČI

Nisem robot.

reCAPTCHA
Zasebnost · Pogoji

Uprizoritev Slovenska transversala · · Uprizoritev Slovenska transversala · · |

Sofinanciranje portala SiGledal: Slovenski gledališki inštitut, zanj Gašper Troha | ISSN: 1855-9662 | © Tamara Matevc, Gregor Matevc in Samo M. Strelec 2007 | Nosilec portala Kritika je Slovenski gledališki inštitut | Uredniški odbor: dr. Zala Dobovšek (glavna in odgovorna urednica), dr. Gašper Troha, Rok Bozovičar, Vilma Štritof | Stik: kritika@sigledal.si | Oblikovanje: Kontrastika | O piškotkih | Politika zasebnosti | Pravno obvestilo | O Kritiki

[Imam vsebinski predlog](#) | [Prijavi napako](#)